

Osmanlı Türkçesi II

Yazma

Prof. Dr. Halit DURSUNOĞLU

2. Baskı

Prof. Dr. Halit DURSUNOĞLU

OSMANLI TÜRKÇESİ II

ISBN 978-625-6764-97-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Mayıs 2025, Ankara

2. Baskı: Mayıs 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Halit DURSUNOĞLU

1969 yılında Erzurum’da doğdu.

İlköğrenimini Bayburt’ta, ortaöğrenimini Erzurum’da tamamladı. 1994 yılında Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünü bitirdi. 1996’da Yüksek lisans, 2002’de Doktora eğitimini tamamladı.

Bir yıl kadar “Türkçe Öğretmenliği” yaptı. 1995-2002 yılları arasında “Araştırma Görevlisi” olarak görev yaptı. 2002 yılında “Yardımcı Doçent”, 2011’de “Doçent”, 2016’da “Profesör” oldu.

Başta Atatürk Üniversitesi olmak üzere Erzurum Teknik Üniversitesi, Bayburt Üniversitesi ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde *Türk Dili ve Edebiyatı, Türkiye Türkçesi, Osmanlı Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi, Tarihî Türk Lehçeleri, Türk Dili Tarihi, Eski Türk Edebiyatı, Türkçe Öğretimi, İlk Okuma Yazma Öğretimi, Sözlü ve Yazılı Anlatım Teknikleri, İletişim, Fonetik ve Diksiyon, Etkili İletişim ve Konuşma* dersleri verdi.

Hâlen Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Dursunoğlu’nun bu kitapla beraber yayımlanmış 8 kitabı bulunmaktadır:

1. *Türkiye Türkçesi Yazım Bilgisi*
2. *Türkiye Türkçesi Ses Bilgisi*
3. *Türkiye Türkçesi Şekil Bilgisi*
4. *Osmanlı Türkçesi I*
5. *Osmanlı Türkçesi II*
6. *Aruz Öğretimi*
7. *İnsan İlişkileri ve İletişim*
8. *Mülakat Teknikleri*

ORCID No: 0000-0001-6359-6980

ÖN SÖZ

“*Osmanlı Türkçesi II*”, daha önce yayımladığımız “*Osmanlı Türkçesi I*”in devamı. “*Osmanlı Türkçesi I*”, okumaya; “*Osmanlı Türkçesi II*” ise tamamen yazmaya yöneliktir.

Dil alanında çalışan birisi olarak en büyük hayallerimden biri, Osmanlı Türkçesiyle ilgili böyle bir kitap yazmaktı. Nasip edene şükran ve minnetlerimi sunuyorum. O yazdırdı, ben yazdım.

Kitapta çok ama çok emek var; her şeyden önce yılların birikimi var, iğneyle kuyu kazıdık dersek, yeridir. Bir kelimenin bile bazen günlerimizi aldığı oldu.

Kitap, tam anlamıyla bir telif eser. Diğer eserlerden çok farklı olduğunu sizler de göreceksinizdir. Osmanlı Türkçesiyle ilgili bütün birikimimi kendime özgü öğretim metotlarımla ve yaklaşımlarımla sunmaya çalıştım. Nasıl öğretiyorsam, öyle yazdım. Umarım, hayal ettiğim değeri görür. Bütün amacım, Osmanlı Türkçesini sevdirmek, okumasının olduğu gibi yazmasının da çok kolay olduğunu göstermek.

Bu kitap, bir taraftan Osmanlı Türkçesinin öğretimine hizmet ederken diğer taraftan Türkiye Türkçesinin daha iyi anlaşılmasına, dilimizin geçmişinin daha iyi bilinmesine, kelimelerimizin daha iyi tanınmasına, dil kurallarımızın daha iyi yerleşmesine hizmet edecektir. Bundan dolayı diyoruz ki günümüz Türkçesine vâkıf olabilmek için Osmanlı Türkçesine vâkıf olmalıyız. Osmanlı Türkçesine hâkim olduğumuz kadar, Türkiye Türkçesine hâkim oluruz. Bu kitap diğer bir taraftan da bir “*kelime bilgisi*” kitabıdır. Kelimeleri yapı ve köken bakımından tanımak için çok yararlı bir kaynak durumundadır.

Faydalı olması temennisiyle...

10 Mayıs 2025, Erzurum

Prof. Dr. Halit DURSUNOĞLU

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Kısaltmalar	viii

1. Ünite: Osmanlı Türkçesiyle Yazmak

Osmanlı Türkçesinin Yazımını Öğrenmek	1
Osmanlı Türkçesi Yazımında Temel Hususlar	3

2. Ünite: Osmanlı Türkçesi Alfabeti

Osmanlı Türkçesinde Kullanılan Alfabe	5
Osmanlı Türkçesi Alfabetindeki Harflerin Türkiye Türkçesinde ve Çeviri Yazıdaki (Transkripsiyon) Karşılıkları.....	10
Osmanlı Türkçesinde Kullanılan Rakamlar	11
Ünite Sonu Etkinliği.....	13

3. Ünite: Osmanlı Türkçesi Harflerinin Yazım Özellikleri ve Yazılış Biçimleri

Osmanlı Türkçesinde Harfler ve Şekilleri	14
Osmanlı Türkçesi Harflerinin Yazım Özellikleri.....	20
Osmanlı Türkçesi Harflerinin Yazılış Biçimleri	21
Ünite Sonu Etkinliği.....	28

4. Ünite: Osmanlı Türkçesi Harflerinin Kelimede Yazım Özellikleri ve Yazılış Biçimleri

Osmanlı Türkçesinde Harflerin Kelimede Yazım Özellikleri	30
Osmanlı Türkçesinde Harflerin Kelimede Yazılış Biçimleri	31
Ünite Sonu Etkinliği.....	39

5. Ünite: Osmanlı Türkçesinde Kelimelerin Yazılış Biçimleri

Kelimedeki Harflerin Karşılığını Bilmek.....	41
Kelimenin Kökenini Dikkate Almak	43
Kelimenin Yapısını Dikkate Almak.....	45
Kelimedeki Ünlüleri Dikkate Almak	46

Kelimenin Lehçedeki Kullanım Özelliğini Dikkate Almak	48
Ünite Sonu Etkinliği	49

6. Ünite: Osmanlı Türkçesinde Türkçe Kelimelerin Yazılış Biçimleri

Ünsüzler	52
Ünlüler	62
Diğer Önemli Yazımlar	84
Ünite Sonu Etkinliği	85

7. Ünite: Osmanlı Türkçesinde Arapça, Farsça ve Batı Kökenli Kelimelerin Yazılış Biçimleri

Osmanlı Türkçesinde Arapça Kökenli Kelimelerin Yazılış Biçimleri	88
Osmanlı Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimelerin Yazılış Biçimleri	112
Osmanlı Türkçesinde Batı Kökenli Kelimelerin Yazılış Biçimleri	115
Ünite Sonu Etkinliği	117

8. Ünite: Cümle Düzeyinde Yazma Çalışmaları

Cümle Yazmada Önemli Hususlar	122
Cümle Örnekleri	122
Ünite Sonu Etkinliği	127

9. Ünite: Metin Düzeyinde Yazma Çalışmaları 1

Ders İçi Uygulama Metni	129
Ödev Metni	130
Metni Yazma Çalışması	131
Metnin Osmanlı Türkçesiyle Yazımı	132
Metnin İncelemesi (ÖRNEK İNCELEME)	133

10. Ünite: Metin Düzeyinde Yazma Çalışmaları 2

Ders İçi Uygulama Metni	142
Ödev Metni	143
Metni Yazma Çalışması	144
Metnin Osmanlı Türkçesiyle Yazımı	145
Metnin İncelemesi	146

11. Ünite: Metin Düzeyinde Yazma Çalışmaları 3

Ders İçi Uygulama Metni	147
Ödev Metni	148
Metni Yazma Çalışması	149
Metnin Osmanlı Türkçesiyle Yazımı.....	150
Metnin İncelemesi	151

12. Ünite: Metin Düzeyinde Yazma Çalışmaları 4

Ders İçi Uygulama Metni	152
Ödev Metni	153
Metni Yazma Çalışması	154
Metnin Osmanlı Türkçesiyle Yazımı.....	155
Metnin İncelemesi	156

13. Ünite: Metin Düzeyinde Yazma Çalışmaları 5

Ders İçi Uygulama Metni	157
Ödev Metni	158
Metni Yazma Çalışması	159
Metnin Osmanlı Türkçesiyle Yazımı.....	160
Metnin İncelemesi	161

14. Ünite: Metin Düzeyinde Yazma Çalışmaları 6

Ders İçi Uygulama Metni	162
Ödev Metni	163
Metni Yazma Çalışması	164
Metnin Osmanlı Türkçesiyle Yazımı.....	165
Metnin İncelemesi	166

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
çe	çekim eki
ç.e	çokluk eki
Far.	Farsça
fk	fiil kökü
Fr.	Fransızca
fye	fiil yapım eki
he	hâl eki
ie	iyelik eki
ik	isim kökü
iye	isim yapım eki
k	kök
ke	kip eki
şe	şahıs eki
T.	Türkçe
OT	Osmanlı Türkçesi
TT	Türkiye Türkçesi
ye	yapım eki

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZMAK

Ünitede Yer Alan Konular

1. Osmanlı Türkçesiyle Yazmak
- 1.1. Osmanlı Türkçesinin Yazımını Öğrenmek
- 1.2. Osmanlı Türkçesi Yazımında Temel Hususlar

Osmanlı Türkçesiyle yazmak, “*Yazı Yazma Sanatına Giriş*” şeklinde adlandırılrsa doğru olur. Bu yazı, tam anlamıyla sanatsal bir yazıdır ya da yazının sanata dönüşmüş hâlidir. “*İslâm sanatları*” denince akla gelen ilk unsur da bu yazıdır. Milletimiz “*İslâm sancaktarlığı*”nın yanına, bu kimliğine bir de sanatsal anlamda “*Hat sanatı ustalığı*”nı eklemiştir. Bu yazı, en güzel şekliyle milletimizin maharetli elleriyle sanata dönüşmüştür. Öyle ki “*Kur’an Arabistan’da indi, Mısır’da okundu, İstanbul’da yazıldı.*” diye bir söz söylenmiştir. Bu, bizim için büyük bir onurdur ve bir gerçeğin hakkını teslimidir. Geçmişimizde olduğu gibi günümüzde de en büyük hattatlar milletimizden çıkmıştır, çıkmaya da devam etmektedir. Türk milleti, bu yazıyla yazmakta çok mahirdir. Dolayısıyla, bu istidat, genlerimizde vardır diyoruz.

1.1. Osmanlı Türkçesinin Yazımını Öğrenmek

Osmanlı Türkçesinin yazımını öğrenmek, her şeyden önce, inancımızın, Müslümanlığımızın bir gereği olarak kabul edilmelidir. Çünkü hayatımıza yön veren, rehber kitabımız Kur’an bu alfabeyle yazılmıştır. Bu alfabeyi öğrenmek, Kur’an öğrenmeye, Kur’an’ı anlamaya yönelik adımlardan biridir.

Osmanlı Türkçesinin yazımını öğrenmek, geçmişimizle kuracağımız önemli bağlardan biridir. Ecdadımız, duygularını, düşüncelerini asırlarca bu harflerle dile getirmişlerdir. Bu harfleri öğrenmek, onlarla bağ kurmak anlamına gelmektedir.

Osmanlı Türkçesinin yazımını öğrenmek, bir ayrıcalıktır. Herkesin bilmediği, öğrenmediği bir alfabeyi öğrenmek, kişiye önemli bir fark ve ayrıcalık kazandıracaktır.

Bu gerekçeler doğrultusunda Osmanlı Türkçesi alfabesi ile ilgili şunları da söyleyebiliriz:

Osmanlı Türkçesinin harfleri, temeli Kur'an'a dayanması sebebiyle, öyle gelişigüzel harfler değildir. Bu, o harflere kutsallık atfettiğimiz gibi bir anlama gelmemeli; ancak böyle bir kimlik verilirse, bu da yadırganmamalı. Biz, bu harflere her şeyden önce Kur'an'ın harfleri olarak bakmalıyız; biz, bu harfleri her şeyden önce Kur'an'ın harfleri olarak görmeliyiz. Osmanlı Türkçesini, okumasını, yazmasını öğrenmek; bizi Kur'an'a yakınlaştıran, götüren önemli bir adım olması sebebiyle de değerlidir, kıymetlidir. Peygamberimizin "Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğreteninizdir." hadisi, bu öğrenim için çok teşvik edicidir. Necip Fazıl'ın o çok veciz ifadeleriyle, "Yol O'nun, varlık O'nun; gerisi, hep angarya!" dediği bir dünyada bizi O'na, Yaratana yakınlaştıran en önemli vasıta Kur'an olduğuna göre, Kur'an'a ilk adım da onun alfabesini öğrenmekle başlamaz mı? Osmanlı Türkçesinin yazımını öğrenmek, Kur'an'ı da öğrenme anlamına gelir. 5 harfin dışında tamamı Kur'an harflerinden oluşan bu alfabenin öğrenimi, inanıyorsak hem bu dünyada hem de diğer dünyada bizim için önemli bir lutuf ve kazanç olacaktır.

Hikâye

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

"Lâ ilâhe illallah Muhammedün
Resulullah"

"Allah'tan başka ilah yoktur. Hz.
Muhammed onun elçisidir."

Bu yazı, affettiricidir.

Hiz. Âdem, Cennet'ten uzaklaştırıldıktan sonra yıllarca affedilmek için Allah'a tövbe etmiş, mecburi ihtiyaçlarını karşılamak dışında bütün zamanının tövbe ederek geçirmiş; ancak bütün bunlara rağmen, rivayete göre derler ki, bir türlü Allah'ın affına mazhar olamamış.

Yine, tövbe ettiği bir vakit, geçmişteki bir sahneyi hatırlıyor. Cehennem'in nasıl bir yer olduğunu görmek için gittiği bir günde, daha sonra Cennet'e döndüğünde, Cennet'in kapısının üstünde bir serlevha görmüştü. Kapının üstünde kelime-i tevhit yazılıdır:

لا اله الا الله محمد رسول الله O zaman sormuştu: - Yâ Rabbi, ismi, isminin yazılında olan bu Muhammed kimdir?